

Hyvän kohtelun suunnitelman tukimateriaali

Osaamista sijaishuoltoon –
hanke
Senni Laine ja Sanni Pietilä

OSA 1

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Yleistä hyvän kohtelun suunnitelmasta

- Hyvän kohtelun suunnitelmaan kirjataan tiedot
 - 1) toimenpiteistä lasten ikätasoisesta itsemääräämisoikeuden vahvistamiseksi, tukemiseksi ja ylläpitämiseksi;
 - 2) menettelytavoista ja 4 a §:ssä tarkoitettuista hyvästä hoidosta, kasvatuksesta sekä lapsen ikään ja kehitystasoon nähden tarpeellisesta valvonnasta ja huolenpidosta, joiden avulla sijaishuolto toteutetaan ensisijaisesti ilman tässä laissa tarkoitettuja rajoituksia
- Sosiaalihuollon palveluissa henkilökunnan tehtävänä on kunnioittaa ja vahvistaa asiakkaan itsemääräämisoikeutta ja tukea hänen osallistumistaan palvelujensa suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Lapsen ikätasaisen itsemääräämisoikeus on perusoikeus

- Itsemääräämisoikeus on perus- ja ihmisoikeus, joka on kirjattu perustuslakeihin, kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin sekä lukuisiin erillissopimuksiin.
- Lapsen keskeinen perusoikeus on oikeus tulla kohdelluksi tasa-arvoisena yksilönä ja oikeus saada vaikuttaa kehitystään vastaavalla tavalla itseään koskeviin asioihin (perustuslain 6§ 3 momentti).
- Perustuslain 7 § 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus elämään ja henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen. Henkilökohtainen vapaus tarkoittaa fyysisen vapauden ohella ihmisen tahdonvapautta ja itsemääräämisoikeutta.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Lapsen ikätasoisien itsemääräämisoikeuden vahvistaminen, tukeminen ja ylläpitäminen

Sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (22.9.2000/812) 4 § mukaan sosiaalihuollon toteuttajan on annettava hyvää sosiaalihuoltoa ja kohtelua ilman syrjintää.

Asiakkaan yksityisyyttä sekä vakaumusta on kunnioitettava, eikä hänen ihmisarvoaan saa loukata. Asiakkaan tulee saada osallistua palvelujensa suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 8 § mukaan palveluita tuotettaessa on huomioitava asiakkaan mielipide ja toivomukset sekä kunnioitettava hänen itsemääräämisoikeuttaan.

Lapsen oikeudet sijaishuollossa

- Oikeus laadukkaaseen sosiaalihuoltoon ja tarpeita vastaavaan sijaishuoltopaikkaan,
- Oikeus hyvään kohteluun, vrt. [EOAK 24.7.2019 dnro 1669/2019](#): Lapsen nöyryyttävä ja alistava kohtelu perhehoidossa
- Oikeus hyviin ja lämpimiin ihmissuhteisiin, omien tunteiden osoittamiseen, hyvään hoitoon ja huolenpitoon, ruumiilliseen koskemattomuuteen, sekä fyysisen ja henkisen itsemääräämisoikeuden loukkaamattomuuteen. (Räty 2019, 575)
- Oikeus tavata hänelle läheisiä ihmisiä. Lapselle täytyy kertoa, miten hän voi pitää yhteyttä läheisiinsä sijaishuollon aikana. ([LsL54 § 1 mom Finlex](#))
 - Sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen ja lapsen sijaishuoltopaikan on tuettava ja edistettävä lapsen ja hänen vanhempiansa sekä lapsen ja muiden hänelle läheisten henkilöiden yhteydenpitoa.
 - Yhteydenpidosta tulee sopia lapsen asiakassuunnitelmassa. Jos yhteydenpidosta ei päästä sopimukseen, täytyy tehdä valituskelpoinen päätös yhteydenpidon rajoittamisesta.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

- **Sivistykselliset oikeudet ([LsL 52 a§, Finlex](#))**
 - Lapsella on oikeus varhaiskasvatukseen ja perusopetukseen sijaishuollon aikana. Lapsen hoidosta ja kasvatuksesta sijaishuollossa vastaavan työntekijän tulee toimia yhteistyössä varhaiskasvatuksen, perusopetuksen tai muun lapsen opetuksen järjestäjän kanssa.
- **Saada tietoa tilanteestaan ja tavata sosiaalityöntekijäänsä ([LsL 53 §, Finlex](#))**
 - Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän on huolehdittava siitä, että sijaishuollossa olevalle lapselle selvitetään hänen ikänsä ja kehitystasonsa mukaisella tavalla, miksi hänet on otettu huostaan sekä selostettava niitä toimia, joihin hänen asiassaan on ryhdytty tai joihin aiotaan ryhtyä.
 - Lapselle on järjestettävä riittävä mahdollisuus tavata henkilökohtaisesti hänen asioistaan vastaavaa sosiaalityöntekijää tai muuta lastensuojelun työntekijää muiden läsnä olematta ja keskustella häntä itseään ja sijaishuollon toteuttamista koskevista asioista.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

- Oikeus saada käyttövaroja (LsL 55§)
 - kunnan on huolehdittava, että lapsen opintoja ja harrastuksia tuetaan tarvittaessa taloudellisesti. Lisäksi lapselle tai nuorelle on hänen omaan käyttöönsä henkilökohtaisia tarpeita varten annettava kalenterikuukaudessa käyttövaroja iästä ja kasvuympäristöstä riippuen.
 - Käyttövarojen tarkoituksena on opettaa lapselle oman rahan käyttöä, eikä niitä saa käyttää sijaishuollon järjestämiseen liittyviin kustannuksiin esim. hygienia tuotteet, shampoot, pesuaineet, kuukautissuojat)
- Lapsen oikeuksien toteutumisesta vastaavat sijoittajakunnan sosiaaliviranomaiset, sijaishuoltopaikka ja lapsen vanhemmat. Kaikilla osapuolilla on velvollisuus toimia lapsen oikeuksien toteutumiseksi.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Valitusoikeus

- Päätökseen, johon saa hakea muutosta valittamalla, on liitettävä valitusosoitus. Siinä on mainittava valitusviranomainen ja viranomainen, jolle valituskirjelmä on toimitettava sekä valitusaika ja mistä se lasketaan. Lisäksi valitusosoituksessa on selostettava vaatimukset valituskirjelmän sisällöstä ja liitteistä sekä valituksen perille toimittamisesta. [Hallintolaki 47 § \(Finlex\)](#)
- Lapsi voi pyytää apua valituksen tekemiseen ohjaajalta, sosiaalityöntekijältä tai kunnan sosiaaliasiamieheltä.

Seuraavista viranhaltijan tekemistä päätöksistä haetaan muutosta suoraan hallinto-oikeudelta 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

[LsL 90 § \(Finlex\)](#)

- Päätös lapsen kiireellisestä sijoituksesta

[LsL 38 § \(Finlex\)](#)

Muutoksenhakuun oikeutetut: 12 vuotta täyttänyt lapsi, huoltaja, vanhempi ja henkilö, jonka hoidossa ja kasvatuksessa lapsi on tai on välittömästi ennen asian valmistelua ollut

- Päätös lapsen kiireellisen sijoituksen jatkamisesta

[LsL 38 a § \(Finlex\)](#)

Muutoksenhakuun oikeutetut: 12 vuotta täyttänyt lapsi, huoltaja, vanhempi ja henkilö, jonka hoidossa ja kasvatuksessa lapsi on tai on välittömästi ennen asian valmistelua ollut

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

- Päättös suostumukseen perustuvasta huostaanotosta ja sijaishuoltoon sijoittamisesta
[LsL 43 § 1 mom \(Finlex\)](#)
Muutoksenhakuun oikeutetut: 12 vuotta täyttänyt lapsi, huoltaja, vanhempi ja henkilö, jonka hoidossa ja kasvatuksessa lapsi on tai on välittömästi ennen asian valmistelua ollut
- Päättös lapsen huostassapidon lopettamisesta
[LsL 47 § \(Finlex\)](#)
Muutoksenhakuun oikeutetut: 12 vuotta täyttänyt lapsi, huoltaja, vanhempi ja henkilö, jonka hoidossa ja kasvatuksessa lapsi on tai on välittömästi ennen asian valmistelua ollut
- Päättös sijaishuoltopaikan muuttamisesta
[LsL 43 § 3 mom \(Finlex\)](#)
Muutoksenhakuun oikeutetut: 12 vuotta täyttänyt lapsi, huoltaja, vanhempi ja henkilö, jonka hoidossa ja kasvatuksessa lapsi on tai on välittömästi ennen asian valmistelua ollut

- Yhteydenpidon rajoittaminen

[Lastensuojelulaki 63 § \(Finlex\)](#)

Muutoksenhakuun oikeutetut: 12 vuotta täyttänyt lapsi, huoltaja ja henkilö, jonka yhteydenpitoa lapseen on päätöksellä rajoitettu
Muutoksenhakuoikeus myös päätöksestä, jonka on tehnyt muu kuin sosiaalitoimen viranhaltija (esimerkiksi laitoksen johtaja)

- Aineiden ja esineiden haltuunotto (65 §), lähetyksen luovuttamatta jättäminen (67 § 4 mom.), liikkumisvapauden rajoittaminen (69 §), eristäminen (70 §) ja erityinen huolenpito (72 §)

[Lastensuojelulaki 11 luku \(Finlex\)](#)

Muutoksenhakuun oikeutetut: 12 vuotta täyttänyt lapsi ja huoltaja
Muutoksenhakuoikeus myös päätöksestä, jonka on tehnyt muu kuin sosiaalitoimen viranhaltija (esimerkiksi laitoksen johtaja)

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

2 Hoito, kasvatus, valvonta, huolenpito

- Lapsen oikeus tasapainoiseen kehitykseen ja hyvinvointiin, [lastensuojelulain 4 a §](#):

”Lastensuojelun on turvattava lapsen hyvä hoito ja kasvatus, lapsen ikään ja kehitystasoon nähden tarpeellinen valvonta ja huolenpito sekä lapsen oikeus tasapainoiseen kehitykseen ja hyvinvointiin siten kuin lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain 1 §:ssä säädetään.

- Rajoitusten käytön edellytyksistä ja päätöksentekovelvollisuudesta säädetään erikseen 11 luvussa. Lapsen hoito, kasvatus, valvonta tai huolenpito ei saa sisältää 11 luvussa tarkoitettuja rajoituksia.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Hoito, kasvatus, valvonta, huolenpito jatkuu

- [Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 1 §](#)

”Lapsen huollon tarkoituksena on turvata lapsen tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi lapsen yksilöllisten tarpeiden ja toivomusten mukaisesti. Huollon tulee turvata myönteiset ja läheiset ihmissuhteet erityisesti lapsen ja hänen vanhempiansa välillä. Myös muita lapselle tärkeitä ihmissuhteita on vaalittava.

Lapselle tulee turvata hyvä hoito ja kasvatus sekä lapsen ikään ja kehitystasoon nähden tarpeellinen valvonta ja huolenpito. Lapselle on pyrittävä antamaan turvallinen ja virikkeitä antava kasvuympäristö sekä lapsen taipumuksia ja toivomuksia vastaava koulutus. Lasta on suojeltava kaikenlaiselta ruumiilliselta ja henkiseltä väkivallalta, huonolta kohtelulta ja hyväksikäytöltä.”

Lasta tulee kasvattaa siten, että lapsi saa osakseen ymmärtämystä, turvaa ja hellyyttä. Lasta ei saa alistaa, kurittaa ruumiillisesti eikä kohdella muulla tavoin loukkaavasti. Lapsen itsenäistymistä sekä kasvamista vastuullisuuteen ja aikuisuuteen tulee tukea ja edistää.”

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Laitosten säännöistä

- Laitoksen säännöissä määritellään yleensä laitoksen menettelytavat, mikä lapsilta on laitoksessa kiellettyä ja mitä lasten on mahdollista tehdä ja mitä seuraamuksia laitoksessa on sääntörikkomuksiin liittyen käytössä.
- Laitoksen säännöillä ei voi mennä pidemmälle kasvatustoimenpiteiden käytössä kun mitä lastensuojelulaki oikeuttaa.
- Säännöt eivät oikeuta rajoitustoimenpiteiden käyttöön
- Kasvatukseen liittyvillä säännöillä edistetään lapsen turvallisuutta, terveyttä ja kehitystä. Laitoksen sääntöjen ja toteuttamisen tulee tukea ja edistää hyvää hoitoa, kasvatusta ja kuntoutusta.
- Säännöissä tulee huomioida sijoitettujen lasten taustat, iät ja kehitystaso sekä sijoitusperuste.
- Laitoksen sääntöjä laatiessa ja sovellettaessa tulisi ottaa huomioon myös lasten esille tuomat seikat ja heidän mielipiteensä.
- Jos laitoksen eri yksiköissä on eri säännöt, ne on kuvattava suunnitelmassa ja selvitettävä miksi näin on.

Asiakkaan hyvä kohtelu

- Suuri osa sosiaalipalveluista tehdyistä kanteluista koskee asiakkaan kokemaa epäasiallista kohtelua tai epäonnistunutta vuorovaikutustilannetta työntekijän kanssa.
- Asiakkaalla on oikeus tehdä muistutus toimintayksikön vastuuhenkilölle tai johtavalle viranhaltijalle, mikäli hän on tyytymätön kohteluunsa.
- Palvelun perustuessa ostosopimukseen muistutus tehdään järjestämisvastuussa olevalle viranomaiselle (lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä, joissain kunnissa on myös sijaishuollon valvonnasta vastaava henkilö). Yksikössä tulisi kuitenkin ilman muistutustakin kiinnittää huomiota ja tarvittaessa reagoida epäasialliseen tai loukkaavaan käytökseen asiakasta kohtaan.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Lastensuojeluyksiköiden valvonta

Lastensuojelun valvonta ja vastuu jakautuvat eri tavoin eri toimijoiden kesken. Valvonnassa on erilaisia rooleja kuntien, aluehallintovirastojen ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston (Valvira) välillä. Lastensuojeluyksiköillä on myös velvollisuus suorittaa omavalvontaa.

Sijoituskunnan = kunta, johon lapsi sijoitetaan, on pidettävä rekisteriä alueelleen sijoitetuista lapsista.

[LsL 78 § \(Finlex\)](#)

Lapsen sijoittaneen kunnan = kunta, joka sijoittaa lapsen, tehtävänä on valvoa, että lapsen sijoitus perhehoitoon tai laitoshoitoon toteutuu lapsen edun mukaisesti, lapsen oikeuksia toteuttaen. Sijoittajakunnan täytyy valvoa, että lapsi saa tarvitsemansa palvelut ja tukitoimet.

Sijaishuoltoapaikan toimintaa valvovat myös sijoituskunta ja aluehallintovirasto, jotka toimivat yhteistyössä sijoittajakunnan kanssa.

Valvonta jatkuu...

Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän on myös valvottava rajoitustoimenpiteiden käyttöä lapsen sijoituspaikassa.

Aluehallintovirastojen tehtävänä on seurata ja valvoa lastensuojelulaitosten toimintaa. Tämä tapahtuu lupamenettelyn kautta, tarkastuskäynneillä ja yleisellä ohjauksella. Aluehallintovirastot ohjaavat ja neuvovat sijaishuolto- ja sijaishuollon järjestämiseen ja toteuttamiseen liittyvissä asioissa.

Aluehallintovirastojen tehtävänä on lisäksi erityisesti valvoa rajoitustoimenpiteiden käyttöä lastensuojelulaitoksissa. Aluehallintoviraston täytyy valvontaa toteuttaessaan varata lapselle tilaisuus luottamukselliseen keskusteluun aluehallintoviraston edustajan kanssa.

[LsL 80 § \(Finlex\)](#)

Omavalvonta

- Omavalvonnalla tarkoitetaan palvelun tuottajan omatoimista laadun varmistamista siten, että toiminnassa toteutuvat lainsäädännöstä ja valvontaohjelmista johtuvat sekä palvelujen tuottajan itse omalle toiminnalleen asettamat laatuvaatimukset, joissa on otettu huomioon palvelujen laadusta annetut suositukset. Omavalvonta on osa toimintayksikössä tai toiminnassa toteutettavaa laadunhallintaa. Se korostaa toimintayksikön omaa vastuuta palvelujen asianmukaisuudesta ja laadusta.
- Kaikkien sosiaalihuollon toimintayksiköiden on laadittava kirjallinen omavalvontasuunnitelma sosiaalihuollon laadun, turvallisuuden ja asianmukaisuuden varmistamiseksi.
[Sosiaalihuoltolaki \(1301/2014\) 47 § \(Finlex\)](#)
[Laki yksityisistä sosiaalipalveluista 6 § \(Finlex\)](#)

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Oikeusasiamies ja valvonta

Eduskunnan oikeusasiamiehen tehtävänä on valvoa, että tuomioistuimet ja muut viranomaiset ja virkamiehet noudattavat lakia ja täyttävät velvollisuutensa.

Oikeusasiamies seuraa, että hyvä hallinto sekä perus- ja ihmisoikeudet toteutuvat, tutkii kanteluita, ottaa omia aloitteita ja tekee tarkastuksia.

Oikeusasiamies käsittelee myös lastensuojelua koskevia kanteluita ja tekee tarkastuksia toimintayksiköihin.

[Oikeusasiamies ja valvonta \(Eduskunnan oikeusasiamies\)](#)
[Hyvän hallinnon perusteet \(Kunnat.net\)](#)

OSA 2

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Hyvän kohtelun suunnitelmaan kirjataan tiedot

- 3) siitä, miten rajoitusten käytön yhteydessä huolehditaan kaikkien yksikössä olevien lasten turvallisuudesta;
- 4) siitä, miten palvelujen tai hoidon toteuttamiseen osallistuvien henkilöiden ja muiden toimintayksikössä työskentelevien tai oleskelevien turvallisuudesta huolehditaan rajoitusten käytön yhteydessä ja muissa tilanteissa, joissa heihin saattaa kohdistua väkivallan uhkaa;
- 5) siitä, miten tässä laissa tarkoitetut rajoitukset toteutetaan ja missä tilanteissa niitä voidaan käyttää;
- 6) yleisistä toimintatavoista rajoitusten käytön jälkeen;
- 7) siitä, kuinka lapsille kerrotaan heidän muutoksenhaku- ja kantelumahdollisuuksistaan.

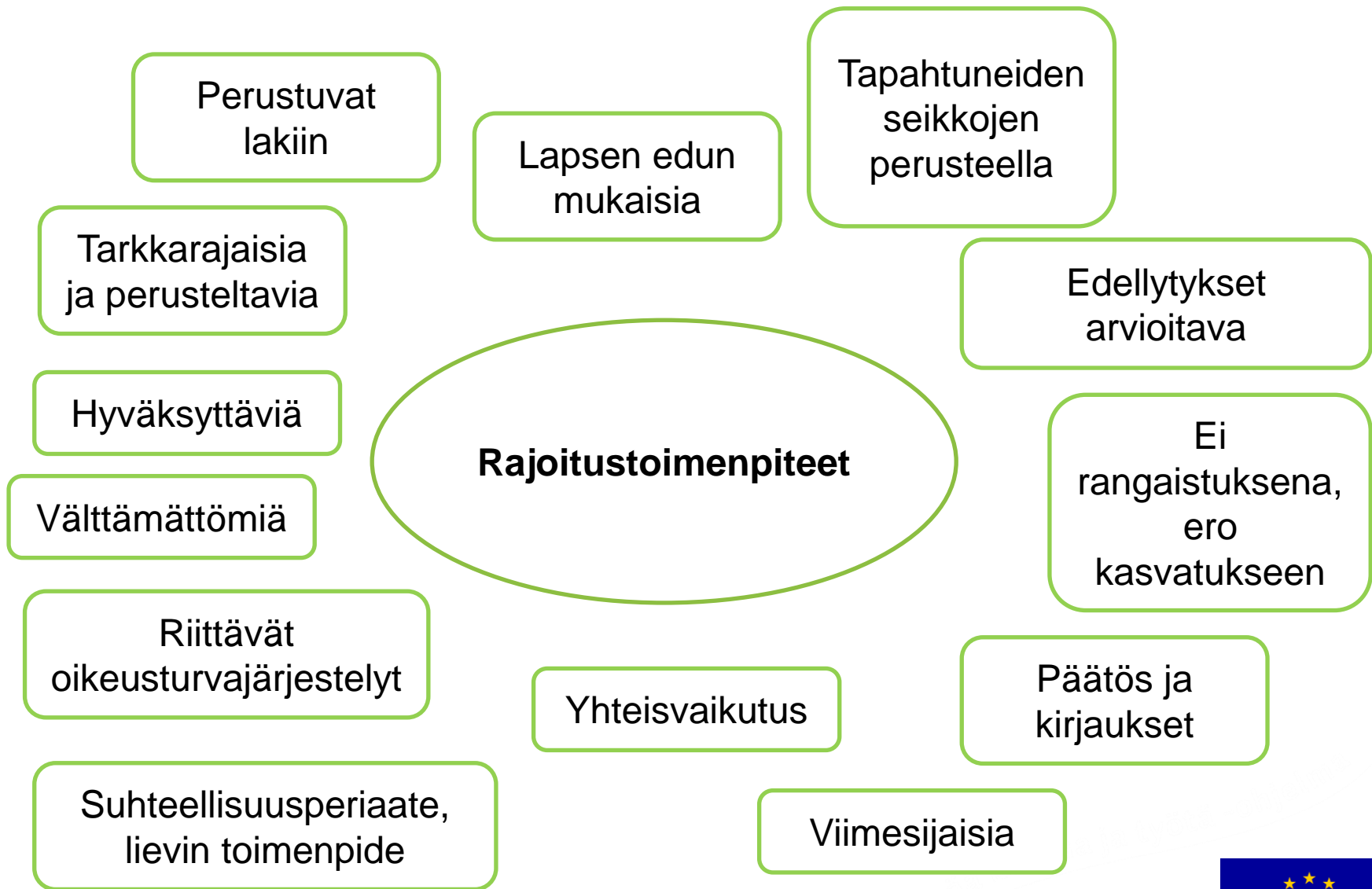
Taustaa

Lastensuojelulakia muutettiin 1.1.2020.

Lastensuojelulakiin lisättiin säännös (32 a §), jonka mukaan lapselle ja hänen lailliselle edustajalleen ja huoltajalleen on annettava tieto lastensuojelulain mukaisten päätösten ja toimenpiteiden sisällöstä ja perusteista sekä käytettävissä olevista muutoksenhaku- ja oikeussuojakeinoista sekä mahdollisuudet oikeusavun saamiseen.

Tämä selvitys on säännöksen mukaan annettava lapselle ymmärrettävässä muodossa ja saavutettavalla tavalla.

Räty 2019, s 551

Rajoitustoimenpiteistä

- Rajoitustoimenpiteitä voi kohdistaa **vain huostaanotettuihin ja kiireellisesti sijoitettuihin lapsiin (ei avohuollossa, jälkihuollossa vain täysi-ikäisen nuoren suostumuksella)**
- Rajoitustoimenpiteiden tulee aina perustua lakiin ja rajoitustoimenpide pitää toteuttaa lapsen ihmisarvoa kunnioittaen ja huomioiden lapsen ikä, yksilölliset tarpeet, sukupuoli ja kulttuuri- ja uskonnollinen tausta. Rajoitustoimenpide ei saa sisältää millään tavoin loukkaavaa tai nöyryyttävää kohtelua.
- Rajoitustoimenpiteitä ei voi missään tilanteessa käyttää lapsen oman tai huoltajien suostumuksen tai sopimuksen perusteella.
- Rajoitustoimenpiteellä ei saa aiheuttaa haittaa lapsen koulunkäynnille, sosiaalisten suhteiden kehittymiselle, lapsen terveydenhuollolle tai esimerkiksi lapsen harrastuksille.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Miten ja miksi rajoitetaan?

- Rajoituksen käyttäminen rangaistuksena on kielletty!
- Aina puututaan ensin **lievimmän** periaatteen mukaan. Rajoituksen käyttö on lopetettava heti, kun rajoittaminen ei enää ole välttämätöntä.
- Lapseen saa kohdistaa rajoitustoimenpiteitä vain siinä määrin kuin, lapsen oma tai toisen henkilön terveys tai turvallisuus taikka muun mainitussa säännöksessä säädetyn edun turvaaminen välttämättä vaatii.
- **Eli rajoitustoimenpiteen ja sen toteuttamistavan tulee olla lapsen edun mukainen.**

Rajoitustoimenpiteiden kirjaaminen

Päätökseen kirjattava

- Perustelut (välttämättömät syyt, vaaran uhka, syy epäillä) miksi rajoitus on tehtävä. Voitava verrata lapsen huostaanoton syihin/hoito- ja kasvatussuunnitelmaan/asiakassuunnitelmaan eli miksi ovat välttämättömiä lapsen hoidon ja huolenpidon toteuttamiseksi.
- Rajoitustoimenpidettä edeltäneet tapahtumat (lapsen käyttäytyminen tai menettely), rajoitustoimenpiteen eteneminen (paikka, mukana olleet, menettely) ja toimenpiteen kesto. Näin päätöksen perusteluja ja tapahtumaa on mahdollista arvioida jälkikäteen.
- Mahdollinen vaikutus hoito- ja kasvatussuunnitelmaan/asiakassuunnitelmaan ja lapsen mielipide asiasta.
- Rajoitustoimenpiteistä tehtyjen kirjaamisten sisällöt on lähetettävä lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle kuukausittain.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Asianomaiset

- Asianomaisia rajoitustoimenpiteiden osalta ovat 12 vuotta täyttänyt lapsi ja hänen huoltajansa.
- Yhteydenpidon rajoittamista koskevissa asioissa asianomaisia ovat 12 vuotta täyttänyt lapsi, lapsen huoltaja ja se henkilö, johon rajoitustoimenpide kohdistuu.

Ohjeita rajoitustoimenpiteisiin

- Mikäli päätös joudutaan tekemään kiireellisenä (ilta, yö, viikonloppu), voidaan se tehdä suullisesti, mutta kirjallinen päätös on annettava viipymättä valitusosoituksen kanssa asianosaisille (lapsi ja huoltajat).
- Lähetä tiedoksianto päätöksestä huoltajille ja lapsen omalle sosiaalityöntekijälle, lisää käsin kirjoitettuna valitusosoite (Pohjois-Suomen hallinto-oikeus) eli valitusviranomaisen yhteystiedot tulostettuun rajoitustoimenpiteeseen, internetosoite <https://oikeus.fi/tuomioistuimet/hallintooikeudet/fi/index/asiointi/kuinkavalitetaan.html>

Milloin valitusoikeus?

- Yhteydenpidon rajoittaminen (62 § ja 63 §)
- Valitusoikeus 12-vuotiaalla tai vanhemmalla lapsella, huoltajilla tai henkilöille, joita rajoitustoimenpide koskee.
- Ohjeet ohjaajalle:
- Hox! Rajoitustoimenpiteestä päätettäessä kerro lapselle perusteet, selvitä lapsen mielipide rajoitustoimenpiteeseen, ohjeista valitusoikeudesta (miten ja kenelle valitetaan) Valitusosoite on Pohjois-Suomen hallinto-oikeus.
- Muutoksenhaun voi tehdä netissä.
<https://oikeus.fi/tuomioistuimet/hallintooikeudet/fi/index/asiointi/kuinkavalitetaan.html>
- Tulosta päätös ja ota lapsen allekirjoitus tiedoksiintoon.

- Aineiden ja esineiden haltuunotto (65 §)
 - Tärkeää perustella millä perusteella ja mitkä aineet ja esineet on otettu laitoksen haltuun turvallisuuden varmistamiseksi. Onko tarkoitettu lapsen itsensä tai toisten vahingoittamiseen.
 - Päätös tiedoksi (muista merkitä Nappulaan tai vastaavaan kirjaamisjärjestelmään rajoitustoimenpiteeseen tiedoksiantotapa ja –päivämäärä)
 - Valitusoikeus eli ohjeistus lapselle muutoksenhakuun, mikäli aineita ja esineitä ei aiota palauttaa myöhemmin.
- Henkilöntarkastus (66 §)
 - **Ei kirjallista hallintopäätöstä**
 - Toteuttajat voivat olla eri sukupuolta lapsen kanssa **vain**, jos kyseessä on terveydenhuollon ammattihenkilö tai toimenpiteen suorittaminen välittömästi on välttämätöntä lapsen tai toisen henkilön turvallisuuden varmistamiseksi
 - Rajoituksen syyt ja perusteet kirjattava lasta koskeviin asiakasasiakirjoihin.

- Henkilönkatsastus (66a §)
 - Päätöksessä pitää mainita, ettei muutoksenhakua voi tehdä ja sille peruste. Vaikka muutoksenhaku oikeutta ei ole niin tiedoksianto pitää tehdä.
 - **Muista kirjata tiedoksiantotapa ja päivämäärä rajoitustoimenpiteeseen.**

- Omaisuuden, lähetyksen ja tilojen tarkastaminen (67 §)
 - **Päätös annetaan tiedoksi lapselle ja huoltajille.** Muista kirjata Nappulaan tai vastaavaan raportointijärjestelmään rajoitustoimenpiteeseen tiedoksiantotapa ja päivämäärä.
 - Ei muutoksenhakuoikeutta!

- Lähetyksen luovuttamatta jättäminen (67 §)
 - **Hox! Päätöksen tekee lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä.**
 - Päätös on annettava tiedoksi ja ohjeistus muutoksenhakuun (valitusoikeus), tulosta päätös ja ota lapsen allekirjoitus tiedoksiantoon.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

- Kiinnipitäminen (68 §)
 - Ei voida käyttää toisen rajoitustoimenpiteen toteuttamiseen, esim. ei voida ottaa kiinni, jotta voidaan tehdä henkilöntarkastus tai -katsastus.
 - Ei kirjallista hallintopäätöstä.
 - **Kirjallinen selvitys joko laitoksen johtajalle ja lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle.** Tiedoksiantopäivämäärä ja -tapa Nappulan ohjeiden mukaan rajoitustoimenpiteeseen.
 - Kiinnipitämisen syyt ja perusteet kirjattava lasta koskeviin asiakasasiakirjoihin.

- Liikkumisvapauden rajoittaminen (69 §)
- **Ilmoitus viipymättä lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle.**
- Hox! Rajoitustoimenpiteestä päätettäessä kerro lapselle perusteet, selvitä lapsen mielipide rajoitustoimenpiteestä, ohjeista valitusoikeudesta eli muutoksenhausta hallinto-oikeuteen (miten ja kenelle valitetaan) tulosta päätös ja ota lapsen allekirjoitus tiedoksiintoon.
- Mikäli päätös joudutaan tekemään kiireellisenä (ilta, yö, viikonloppu), voidaan se tehdä suullisesti, mutta kirjallinen päätös on annettava viipymättä valitusosoitteen (<https://oikeus.fi/tuomioistuimet/hallintooikeudet/fi/index/asiointi/kuinkavalitetaan.html>) kanssa asianosaiselle.
- Lähetä tiedoksiinto päätöksestä huoltajille ja lapsen omalle sosiaalityöntekijälle, lisää käsin kirjoitettuna valitusosoite eli valitusviranomaisen yhteystiedot tulostettuun rajoitustoimenpiteeseen.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

- Eristäminen (70 §)
- **Valitusoikeudellinen päätös.** Päätös on annettava tiedoksi lapsen huoltajalle ja 12 vuotta täyttäneelle lapselle, joilla on päätöksestä valitusoikeus.
- Lapsi saadaan eristää laitoksen muista lapsista, jos hän käyttäytymisensä perusteella on vaaraksi itselleen tai muille, tai jos eristäminen on muusta erityisen perustellusta syystä lapsen hengen, terveyden tai turvallisuuden kannalta välttämätöntä.
- Lainvastaisesta eristämisestä on kyse silloin, kun lasta tosiasiaassa estetään poistumasta omasta huoneestaan tai lapsi joutuu oleskelemaan vastentahtoisesti omassa huoneessaan pitkiä aikoja ilman, että kyse olisi eristämissäännöksessä tarkoitettua lapsen käyttäytymisestä.
- [EOAK 25.7.2019 dnro 5679/2018](#)
- Eristämistä ei saa määrätä laajempaan eikä pidemmäksi ajaksi kuin lapsen huolenpito ja hoito välttämättä edellyttää. Eristämistä ei saa ilman uutta päätöstä jatkaa yhtäjaksoisesti yli 12 tuntia. Eristäminen on lopetettava heti, kun se ei enää ole välttämätöntä.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

- Eristämistä voidaan välittömästi jatkaa uudella päätöksellä vain, jos eristämisen edellytykset ovat edelleen olemassa. Edellytyksenä on lisäksi, ettei lapsen hoitoa ole edelleenkään tarkoituksenmukaista tai mahdollista järjestää muulla tavalla. Eristämisen pisin kokonaisaika ei saa ylittää 24 h.
- Ennen eristämisen jatkamista koskevan päätöksen tekemistä lapselle on suoritettava lääkärintarkastus, mikäli se ei ole **ilmeisen tarpeetonta**. Tarvittaessa lääkärintarkastus tulee suorittaa myös eristämisen alkaessa, eristämisen aikana tai eristämisen päättyessä.
- Lasta on valvottava koko erillään pitämisen ajan siten, että tähän on jatkuva kuulo- ja näköyhteys. Sekä valvojalla että lapsella on oltava jatkuvasti mahdollisuus vuorovaikutukseen keskenään. Kutsukellolla ja kameravalvonnalla ei voida korvata henkilökohtaista vuorovaikutusta.
- Eristämisestä tekee päätöksen laitoksen johtaja tai hänen määräämänsä laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö.
- Laitoksen johtajan tai hänen määräämänsä laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluvan **henkilön tulee viipymättä ilmoittaa eristämisestä tai sen jatkamisesta lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle.**

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

- Eristämistä koskeviin asiakirjoihin on kirjattava selkeästi kuvaus rajoitustoimenpiteestä.
 - eristämiseen johtanut tilanne,
 - eristämisen toteuttamistapa,
 - kuvaus siitä, minkälaisia muita rajoituksia on mahdollisesti käytetty samaan aikaan,
 - eristämisen peruste ja kesto,
 - tieto eristämisestä päättäneen, sen käytännössä toteuttaneen ja siinä läsnä olleen henkilön nimistä,
 - kuvaus toimenpiteen vaikutuksesta hoito- ja kasvatussuunnitelmaan,
 - lapsen kuulemisen tapa ja lapsen mielipide,
 - miten eristämisen jatkamisen perusteita on arvioitu jatkuvasti eristämisen aikana sekä
 - eristämisen lopettamiseen johtaneet perusteet ja syy

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

- Eristyksen muutoksenhaku
 - Eristämistä koskevasta asiasta saa hakea valittamalla muutosta hallinto-oikeudelta. Muutosta saavat hakea 12 vuotta täyttänyt lapsi ja lapsen huoltaja. Päätöksessä tulee olla muutoksenhakuohje. Tämän lisäksi lapselle ja huoltajille on annettava ymmärrettävällä tavalla tietoa heidän käytössään olevista muutoksenhaku- ja oikeussuojakeinoista.
 - [LsL 89 § 4 ja 5 momentti \(Finlex\)](#)
 - [LsL 32 a § \(Finlex\)](#).
 - Sijaishuoltopaikassa on arvioitava rajoituksen käyttöä yhdessä lapsen kanssa heti, kun hän kykenee ymmärtämään asian merkityksen.

- Erityinen huolenpito ([LsL 71§ - 73§](#))
- Luvatta laitoksesta poistuneen lapsen palauttaminen (69a§)
 - Päätöksen tekee lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä. Ei valitusoikeutta eli ei muutoksenhakuoikeutta.
 - **Muista kirjata Nappulaan tai muuhun vastaavaan raportointijärjestelmään tiedoksiantotapa ja -päivämäärä.**

- Hatkassa olevan lapsen etsiminen ja kuljettaminen -kirjaukset
- Lapsen etsinnästä ja kuljettamisesta on aina tehtävä kirjaukset lapsen asiakirjoihin. Kirjaus mahdollistaa jälkikäteisen valvonnan
- Kirjauksista ilmentävä
 - Miten ja missä lapsen etsintää on tehty
 - Kuka siihen on osallistunut
 - Miten kuljetus on toteutettu
 - Jos kuljettajana on ollut ulkopuolinen henkilö, kuka hän oli
 - Milloin kuljetus on alkanut ja loppunut
 - Miten lapsen hyvinvoinnista on kuljetuksen aikana huolehdittu (ruokam kuljetustauot, keskustelu)
 - Jos lapseen on kohdistettu rajoitustoimenpiteitä, mitä nämä ovat olleet, miksi on turvauduttu ja miten lapsen hyvinvoinnista on niiden jälkeen huolehdittu
 - Miten lapsi on suhtautunut kuljetukseen
- Rajoitustoimenpiteistä tehtävä erilliset päätökset ja annettava selvitykset.

Päätöksen rajoitustoimenpiteestä voi tehdä

- Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä, päivystävä sosiaaliviranomainen.
- Laitoksen johtaja
- Laitoksen johtajan määräämä laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö
- Laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö
- Laitoksen johtajan tulee laatia päätösvallan käyttämisestä erillinen kirjallinen delegointimääräys. Määräyksessä tulee määritellä eri tilanteet, joissa päätösvaltaa käytetään, kuka kasvatushenkilökunnasta voi missäkin tilanteessa päättää rajoitustoimenpiteistä ja miten johtajalle kuuluva päätösvalta määrittyy hänen poissaollessaan.
- Hoito- ja kasvatustehtävissä toimiviin työntekijöihin luetaan ainoastaan varsinaisissa hoitotehtävissä oleva henkilöstö (ei kokit, siivoojat, opettajat, vieraileva psykologi)
- **Lyhytaikaisesta yhteydenpidon rajoituksesta voi päättää vain laitoksen johtaja!**

Kestävää kasvatus- ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Lapsen oikeusturvan toteutuminen

- Laitoksessa tulee olla saatavilla ohjeet kantelun tekemiselle ja kanteluviranomaisten sekä kunnan sosiaaliasiamiehen yhteystiedot.
- Samanlainen ohjeistus tulee tehdä myös kantelun tekemisestä hallinto-oikeudelle
- Ohjeistus voisi sisältää luettelon, mistä rajoitustoimenpiteistä voi lastensuojelulain mukaan valittaa, miten ja missä ajassa valitus tehdään, sekä esimerkiksi lapsen mahdollisuus pyytää rajoituspäätöksen täytäntöönpanon keskeyttämistä tai suullista käsittelyä hallinto-oikeudessa.
- Ohjeissa tulisi myös selvittää, miten maksutonta oikeusapua on saatavissa.

Räty 2019, 588

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto